

„Bezpieczne chemikalia – projekt dla województwa śląskiego” – przykład współpracy naukowców z przedsiębiorcami w regionie śląskim

Barbara WALAWSKA, Dorota ŁUCZKOWSKA, Joanna GLUZIŃSKA – Instytut Nawozów Sztucznych Oddział Chemii Nieorganicznej „IChN” w Gliwicach

Prosimy cytować jako: CHEMIK 2011, 65, 3, 171-173

Wprowadzenie

Od marca 2010 r. w Oddziale Chemii Nieorganicznej „IChN” w Gliwicach Instytutu Nawozów Sztucznych realizowany jest projekt pt.: „Bezpieczne chemikalia – projekt dla województwa śląskiego” (nr projektu WND-POKL.08.02.01-24-038/09). Jest on współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013. Wyłoniony został w ramach procedury konkursowej przeprowadzonej przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w 2009 r.

„Bezpieczne chemikalia...”, to kolejny projekt realizowany w „IChN”, współfinansowany z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Do tej pory zrealizowano m.in. dwa projekty o podobnej tematyce, tj. „Pomoc firmom branży chemicznej w funkcjonowaniu na rynku Unii Europejskiej” oraz „Śląskie Centrum Informacji Chemicznej” – obydwa współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Priorytetu 2 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006. Wszystkie te trzy projekty powstały z myślą o kadrze zarządzającej i pracownikach przedsiębiorstw województwa śląskiego, działających w obszarze produkcji lub profesjonalnego wykorzystania chemikaliów.

Cel projektu

Nowa polityka chemiczna Wspólnoty Europejskiej, realizowana od 2006 r. poprzez wdrażanie systemu REACH, wprowadzenie ujednoliconego globalnie systemu klasyfikacji i oznakowania chemikaliów GHS oraz przez wiele nowych aktów prawnych mających gwarantować bezpieczne stosowanie chemikaliów, popularyzuje zrównoważony rozwój regionów, w czym niebagatelną rolę odgrywa troska o zdrowie i życie ludzi oraz o gospodarkę przyjazną dla środowiska. Nowa polityka chemiczna wprowadza zasady „zanieczyszczający płaci” oraz „wprowadzający do obrotu odpowiada za ryzyko”. Idea ta obciąża dużymi i kosztownymi obowiązkami przedsiębiorstwa wytwarzające, stosujące i wprowadzające chemikalia do obrotu. W tym procesie firmy mniejsze i słabsze mogą nie sprostać konkurencji. Wsparcie dla nich jest konieczne, gdyż obciążenia kosztami przystosowania firm do nowych wymagań będą nieporównywalne z ich potencjałem. Nowe prawo chemiczne ma niewątpliwie wpływ na gospodarkę regionu, wymusza głębokie zmiany; czasem zmianę technologii lub nawet zmianę profilu produkcyjnego w konkretnych przedsiębiorstwach.

Ze względu na mnogość aktów prawnych związanych z chemikaliami, zarówno o zasięgu krajowym jak i europejskim, istnieje potrzeba wspólnych dyskusji i wymiany informacji wśród osób odpowiedzialnych za ich wprowadzanie w życie. W odpowiedzi na tę potrzebę powstał projekt, którego celem jest utworzenie platformy wymiany wiedzy i informacji w zakresie prawodawstwa chemicznego, w której mogą brać udział wszystkie zainteresowane strony: pracodawcy oraz pracownicy przedsiębiorstw działających w obszarze produkcji lub profesjonalnego wykorzystania chemikaliów, pracownicy administracji państwowej, instytucji kontrolujących prawidłowe wdrażanie tych przepisów oraz naukowcy/specjaliści zajmujący się prawem chemicznym. Naszym głównym dążeniem jest wzrost świadomości osób

zajmujących się chemikaliami w zakresie oceny ryzyka, środków kontroli ryzyka związanego z wytwarzaniem i stosowaniem chemikaliów, a także popularyzacja idei poszukiwania alternatywnych produktów i technologii chemicznych, bardziej bezpiecznych dla człowieka i środowiska naturalnego. Takie inicjatywy powinny doprowadzić do osiągnięcia w Polsce standardów pracy zbliżonych do przodujących w tej dziedzinie krajów UE, a także do zmniejszenia strat z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Działania w projekcie

W ramach projektu (okres realizacji: 01.03.2010-29.02.2012) zaplanowano organizację sześciu spotkań informacyjnych (do tej pory odbyły się dwa) w formie paneli dyskusyjnych z ekspertami z zakresu prawa chemicznego, a także organizację targów wiedzy i technologii, intensyfikujących wymianę informacji związanych z bezpieczeństwem chemicznym, integrujących środowiska naukowo-badawcze i wytwórców chemikaliów (w grudniu 2010 r. odbyło się pierwsze spotkanie tego typu). Trzecią formą pomocy udzielanej pracownikom przedsiębiorstw śląskich jest możliwość korzystania z wydawanego kwartalnie e-Biuletynu, zawierającego informacje dotyczące aktualnego stanu zapisów prawa chemicznego. W ramach projektu utworzony został również portal internetowy pod adresem <http://www.bezpiecznechemikalia.pl>, na którym, poza informacjami dotyczącymi projektu znajduje się baza aktów prawnych związanych z chemikaliami, dostępna dla uczestników projektu po uprzednim zalogowaniu.

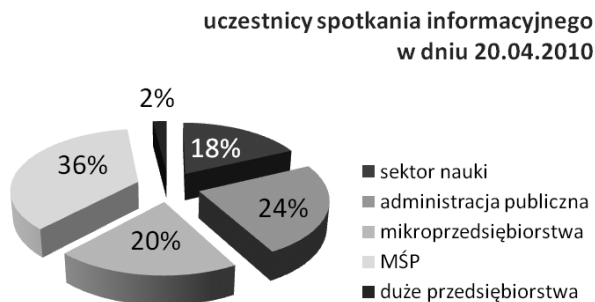
a) spotkania informacyjne

Podczas spotkań dyskutowane są wszelkiego rodzaju problemy, z jakimi spotykają się na co dzień przedsiębiorcy produkujący i stosujący chemikalia, przedstawiciele nauki oraz inspektorzy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Pracy czy Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska – odpowiedzialni ze strony administracji państwowej za kontrolę wdrażania w Polsce nowej polityki chemicznej. Prezentacje przygotowywane i wygłaszane przez zapraszanych ekspertów pozwalają na podejmowanie merytorycznie ugruntowanych dyskusji panelowych, co w konsekwencji ułatwia uczestnikom projektu niełatwe przecież śledzenie zmian nowego prawa chemicznego i, co najważniejsze, wdrażanie jego zapisów w swoich obszarach działalności zawodowej.

W pierwszym roku realizacji projektu zorganizowano dwa spotkania informacyjne.

Pierwsze z nich pt. „Klasyfikacja i oznakowanie chemikaliów w kartach charakterystyki – nowe wyzwania” odbyło się 20.04.2010. Podejmowane były tematy związane z problematyką klasyfikacji mieszanin i substancji oraz aspekty prawne dotyczące wymagań i planowanych zmian w kartach charakterystyki. W spotkaniu, jako ekspert zewnętrzny, uczestniczyła dr inż. Monika Wasiak-Gromek z Biura do Spraw Substancji i Preparatów Chemicznych w Łodzi, dzięki czemu uczestnicy mieli możliwość udziału w merytorycznej dyskusji i uzyskanie rzetelnych informacji „u źródła” polskiego prawodawstwa chemicznego. Z możliwości tej skorzystali nie tylko przedsiębiorcy, na co dzień spotykający się z problematyką wytwarzania i obrotu chemikaliami, ale także

przedstawiciele innych sektorów zatrudnienia. Strukturę uczestników przedstawiono na rysunku 1; największym zainteresowaniem cieszyło się ono wśród przedstawicieli MŚP i administracji publicznej.

Rys. 1. Struktura uczestników spotkania informacyjnego pt.: „Klasyfikacja i oznakowanie chemikaliów w kartach charakterystyki - nowe wyzwania” pod względem zatrudnienia

Fot. 1. Sala obrad podczas spotkania w dniu 20.04.2010 r.

Fot. 2. Monika Wasiak-Gromek, przedstawiciel Biura do Spraw Substancji i Preparatów Chemicznych w Łodzi

Podczas drugiego spotkania informacyjnego (27.09.2010) pt. „REACH na progu poważnych wyzwań: obowiązki – zagrożenia – wgtpliwości” podejmowane były tematy dotyczące przede wszystkim aktualnych zmian aktów prawnych, obowiązku zgłaszania substancji do wykazu klasyfikacji i oznakowania, wymagań dokumentacji rejestracyjnej. Przy okazji oceniono też przydatność poradników w wypełnianiu obowiązków prawnych. Ponadto w dyskusji pojawiły się głosy dotyczące roli scenariuszy narażenia, które zostały szeroko skomentowane przez przedstawicieli Punktu Konsultacyjnego ds. REACH Ministerstwa Gospodarki. Kolejne spotkanie informacyjne zaplanowano na koniec marca 2011 r.

Fot. 3. Sala obrad podczas spotkania w dniu 27.09.2010 r.

Fot. 4. Marcela Palczewska-Tulińska, przedstawiciel Punktu Konsultacyjnego ds. REACH Ministerstwa Gospodarki

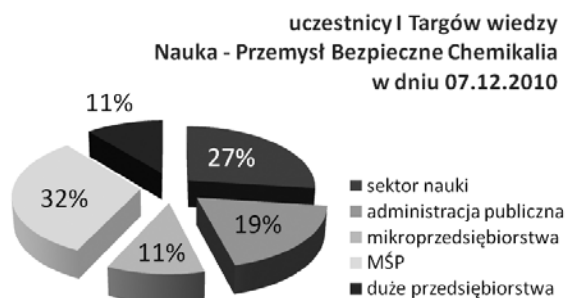

Fot. 5. Andrzej Krześlak, przedstawiciel Punktu Konsultacyjnego ds. REACH Ministerstwa Gospodarki

b) targi wiedzy

W ramach realizacji kolejnych zadań projektu, w grudniu 2010 r. zorganizowane zostały I Targi wiedzy pod nazwą „Nauka – Przemysł Bezpieczne Chemikalia”. Tematem przewodnim targów były ograniczenia w stosowaniu niektórych środków pomocniczych do tworzyw oraz lotnych związków organicznych w farbach i w lakierach.

W Targach uczestniczyło blisko 100 osób z różnych środowisk, zarówno przedsiębiorcy, jak i pracownicy nauki, pracownicy administracji publicznej, a także przedstawiciele firm dostarczających sprzęt i aparaturę badawczą, kontrolno-pomiarową, przemysłową (strukturę uczestników przedstawiono na rysunku 2). W stosunku do składu uczestników spotkania informacyjnego (rys. 1), Targi wiedzy przyciągnęły więcej przedstawicieli dużych przedsiębiorstw oraz sektora nauki, natomiast zainteresowanie wśród przedstawicieli mniejszych firm było niższe.

Rys. 2. Struktura uczestników I Targów wiedzy w dniu 07.12.2010, pod względem zatrudnienia

Produkty i technologie prezentowane podczas Targów, zakwalifikowane zostały przez Radę Naukową Targów, w skład której weszli: prof. dr hab. inż. Jan Zawadiak, mgr inż. Grażyna Rymarz oraz mgr inż. Andrzej Krześlak. Członkowie Rady Naukowej Targów, to wiodący reprezentanci polskiego środowiska naukowego, o autorytecie międzynarodowym w zakresie nauk chemicznych, środowiskowych i technicznych. Wybrane przez Członków Rady technologie

i produkty do zaprezentowania szerokiego gronu uczestników Targów, to technologie najlepiej wpisujące się w program rozwoju i upowszechniania bezpiecznych chemikaliów, w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem regionu i w duchu założeń Strategii Lizbońskiej, tj. technologie chemiczne przyjazne dla środowiska, w tym technologie niskoodpadowe; alternatywne, bardziej bezpieczne dla zdrowia ludzi i dla środowiska produkty chemiczne; rozwiązania proekologiczne; oferty usług badawczych służących bezpiecznemu stosowaniu chemikaliów i bezpieczeństwu procesów chemicznych. Następne Targi planowane są na koniec 2011 r.

Fot. 6. Sala obrad podczas I Targów wiedzy, 07.12.2010 r.

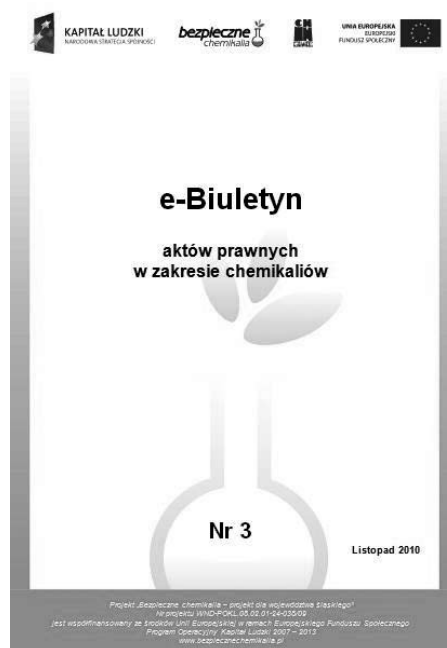

Fot. 7. Miejsce przeznaczone dla wystawców, 07.12.2010 r.

c) e-Biuletyn i baza danych

Częste w ostatnich latach zmiany w krajowym i unijnym prawodawstwie chemicznym, zmuszają zarówno producentów, importerów jak i dalszych użytkowników chemikaliów, do ciągłego śledzenia portali prawnych. Dla ułatwienia poruszania się w gąszczu przepisów stworzony został e-Biuletyn, zawierający informacje na temat aktualnego prawa związanego z chemikaliami. e-Biuletyn zawiera informacje dotyczące przepisów prawnych związanych z wytwarzaniem, obrotem, stosowaniem substancji chemicznych, obowiązujących w Polsce. Akty prawne podzielono w nim na dwie grupy: krajowe i unijne, przy czym prawo krajowe posegregowano w zależności od ustaw i odpowiadających im aktów wykonawczych (rozporządzeń), według przyporządkowanych im zagadnień; prawo unijne pogrupowano tematycznie, przedstawiając rozporządzenia, sprostowania, decyzje. W razie potrzeby, każdy odbiorca e-Biuletynu może zaznajomić się z pełnym tekstem wybranego aktu, korzystając z dostępu do darmowych baz aktów prawnych. Krajowe akty są dostępne na stronach Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w zakładce Prawo – Internetowy System Aktów Prawnych, a dostęp do pełnych tekstów w zakresie prawa unijnego można uzyskać na stronach EUR-Lex „Dostęp do aktów prawnych UE”, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej.

e-Biuletyn wydawany jest raz na kwartał (w 2010 r. ukazały się trzy numery). Informacje na temat prawa chemicznego dostępne są również na stronie projektu w formie baz wybranych aktów prawnych dotyczących chemikaliów. Z bazy tej korzystają uczestnicy projektu po otrzymaniu stosownych uprawnień.

Rys. 3. Strona tytułowa e-Biuletynu, nr 3

Wszystkich przedstawicieli przedsiębiorstw branży chemicznej województwa śląskiego serdecznie zapraszamy do udziału w projekcie!

Dr inż. Barbara WALAWSKA - absolwentka Wydziału Chemicznego Politechniki Śląskiej (1974). Doktorat na Wydziale Chemicznym Politechniki Wrocławskiej (1998). Obecnie pracuje w Instytucie Nawozów Sztucznych, Oddział Chemii Nieorganicznej „IChN” w Gliwicach. Zainteresowania naukowe: technologia chemiczna, ochrona środowiska. Jest autorem i współautorem ponad 80. publikacji naukowo-technicznych oraz referatów i posterów prezentowanych na konferencjach krajowych i międzynarodowych.

Mgr inż. Dorota ŁUCZKOWSKA absolwentka Wydziału Chemicznego Politechniki Śląskiej (1994). Obecnie zatrudniona w Instytucie Nawozów Sztucznych, Oddział Chemii Nieorganicznej „IChN” w Gliwicach. Autorka i współautorka prac dotyczących procesów i operacji jednostkowych, technologii produktów nieorganicznych, publikacji w czasopismach krajowych i zagranicznych. Od 2005 r. współautorka i realizatorka projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej. W latach 2007-2008 kierownik Śląskiego Punktu Konsultacyjnego, utworzonego w ramach projektu pt.: „Pomoc firmom branży chemicznej w funkcjonowaniu na rynku Unii Europejskiej”.

Dr inż. Joanna GLUZIŃSKA - absolwentka Wydziału Górniczego Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie (1996). Doktorat na Wydziale Chemicznym Politechniki Wrocławskiej (2006). Obecnie pracuje w Instytucie Nawozów Sztucznych, Oddział Chemii Nieorganicznej „IChN” w Gliwicach. Zainteresowania naukowe: technologie odpadów ciekłych, ochrona środowiska, technologia chemiczna. Jest autorem i współautorem ponad 40. publikacji naukowo-technicznych oraz referatów i posterów prezentowanych na konferencjach w Polsce i za granicą.